

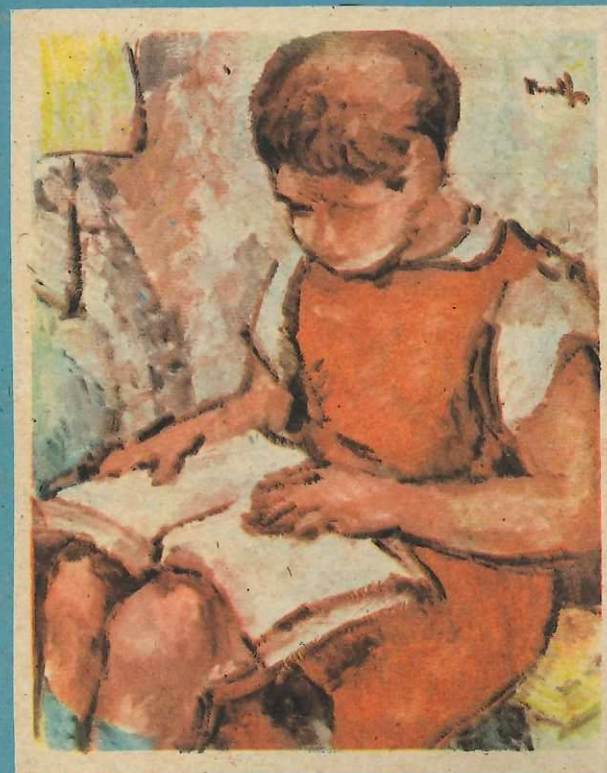
Lei 12,10

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ — BUCUREȘTI, 1987

LIMBA ROMÂNĂ — Lecturi literare

VIII

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMINTULUI

LIMBA
ROMÂNĂ
LECTURI LITERARE

MANUAL PENTRU CLASA A VIII-a

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMINTULUI

DUMITRU SĂVULESCU

**LIMBA
ROMÂNĂ**
LECTURI LITERARE

Manual pentru clasa a VIII-a

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ
BUCUREȘTI

Manualul a fost întocmit în anul 1975 după programa elaborată de M.E.Î.
Revizuit în 1977.

Referenți:

prof. **Lucia Atanasescu**
conf. univ. dr. **Pompiliu Marcea**
prof. **Florin Popescu**
prof. **Gheorghe Șovu**

Redactor: prof. **Magdalena Panaitiu**
Tehnoredactor: **Victoria Ghimiș**
Coperta: **Ion Hacik**

Nr. colilor de tipar : 15
Bun de tipar : 27.01.1987

Com. nr. 60 546/33 015
Combinatul Poligrafic
„CASA ȘINTEII“
București — R.S.R.

TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU,
secretar general al Partidului Comunist Român,
președintele Republicii Socialiste România

Imnul de Stat
al Republicii
Socialiste România

Muzica de Ciprian Porumbescu
Text adaptat

Maestoso ♩-80

Trei cu-lori cu-nosc pe lu-me, A-min-tind de-un brav po-
por, Ce-i vi-teaz, cu vechi re-nu-me, În lup-
tă tri-um-fă-tor. Ce-i vi-teaz, cu vechi re-
nu-me, - În lup-tă tri-um-fă-tor.

Trei culori cunosc pe lume,
Amintind de-un brav popor,
Ce-i viteaz, cu vechi renume,
În luptă triumfător.

Multe secole luptară
Străbunii noștri eroi,
Să trăim stăpîni în țară,
Ziditori ai lumii noi.

Roșu, galben și albastru
Este-al nostru tricolor,
Se înalță ca un astru
Gloriosul meu popor.

Sintem un popor în lume
Strîns unit și muncitor,
Liber, cu un nou renume
Și un țel cutezător.

Azi partidul ne unește
Și pe plaiul românesc
Socialismul se clădește
Prin elan muncitoresc.

Pentru-a patriei onoare,
Vrăjmașii-n luptă-i zdrobim.
Cu alte neamuri sub soare,
Demn, în pace, să trăim.

Iar tu, Românie mîndră,
Tot mereu să dăinuiești
Și în comunista eră
Ca o stea să strălucești.

«Hai să ne unim popoare
În luptă cu mic, cu mare,
Să trăim liberi sub soare
Fără arme nucleare!

Să strigăm cu toții iară,
Cei ce vor război să piară,
Să fie flori pe cîmpie
Și-o lume de omenie!

Iarba rea din holde piară,
Din lume ura dispară,
Toți cei cu inimă bună —
Est și Vest — mîna în mîna.

Din Pirinei la Carpați
Să trăim uniți, ca frați
În muncă, pace deplină.
S-avem o viață senină.

Să facem din tun tractoare,
Din atom lumini, izvoare,
Din rachete nucleare
Pluguri de arat ogoare.

Noi sîntem Puterea Mare,
Hai la luptă, deci, popoare!
Pentru pace și dreptate,
Pentru viață-n libertate!»

(Din cuvîntarea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU
la grandioasa adunare populară de la 5 decembrie 1981,
consacrată dezarmării și păcii)

Comunistului

de Nicolae Labiş

Sufletul tău nu-i ascuns,
Larg, ți-l deschizi în afară,
Totuși deplin i-am pătruns
Cea mai intimă cămară?

Simt cum distinct¹ în adinc
Stropii de cîntec se strîng,
Acolo vibrează² o strună
Și sufletu-ntreg îți răsună.

.....
E primăvară și vînt,
Frigul domnește alături cu soarele,
Scutură frigul firul plăpînd,
Soarele umflă în matcă izvoarele.

¹ distinct = clar, limpede, evident, lămurit.

² a vibra = a fremăta (sub impresia unei emoții).

Mari arături s-au întins pe pămînt,
Sevele prind din pămînt să emane¹
Noua sămînță-ncolțită curînd
Printre străvechi vegetații dușmane.

Pașii tăcuți, apăsați, ți-i petreci
Peste gliile umede și încă reci,
Simțiri omenesti parcă-nvie în glie,
Să prindă frenetica² ta melodie.

Cîtă putere consumi
Să naști vibrația³ ce schimbă lumi,
Vechi vegetații să cadă pe rînd,
Să crească sămînța-ncolțită curînd!

.....
Bucurie, durere, în tine se-mbină —
Blindă lumină — tăioasă lumină —
Naltă vibrație împrăștie-n fire
Și pentru creștere, și pentru pieire.

Vibrație pentru zidiri de granit,
Vibrație pentru un om obidit,
Vibrație pentru visare,
Inimă, lacrimă, floare,
Pentru greșeală, pentru păcat,
Pentru copil și bărbat,
Pentru speranță, vibrație,
Pentru ale dansului ritmuri și grație,
Pentru dansul de flăcări și roți —
Nimic pentru tine, tot pentru toți.

Simt cum distinct în adinc
Stropii de cîntec se strîng,
Acolo vibrează puternic o strună
Și-o lume întreagă răsună.

★

„Datoria fundamentală a membrilor de partid, a membrilor Uniunii Tineretului Comunist este de a servi cu credință cauza partidului și poporului, de a pune tot ce au mai bun, întreaga lor energie, capacitate de muncă și pricepere în slujba înfăptuirii Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Fiecare comunist trebuie să pună

¹ a emana = a da naștere.

² frenetic = pasionat.

³ vibrație = trăire puternică, de participare afectivă intensă.

mai presus de orice înflorirea materială și spirituală a patriei socialiste, creșterea continuă a gradului de bunăstare și civilizație ale poporului, afirmarea tot mai puternică a națiunii noastre în rîndul națiunilor lumii."

(Din „Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste“)

Întrebări și exerciții

1. Faceți portretul moral al comunistului, așa cum apare în poezia lui Labiș.
2. De existența și de rolul Partidului Comunist Român se leagă înnoirile care au avut loc în viața țării. Subliniați, în textul poeziei, metaforele care exprimă această idee.
3. Ce sensuri majore are comunismul pentru poet?
4. Care este versul ce rezumă, în modul cel mai sintetic, frumusețea morală a comunistului?
5. Strofele III—V sînt o metaforă realizată cu elemente din regnul vegetal. Ea sugerează procesul de înnoire, de naștere a lumii noi, idee exprimată în strofa a VI-a. Explicați versurile:

„Cită putere consumi
Să naști vibrația ce schimbă lumi...“

6. Ce valoare are repetiția în strofa a VIII-a?
7. Ce sens are fraza exclamativă care constituie strofa a VI-a?
8. Ce explicație dați reluării, în finalul poeziei, a strofei a II-a?
9. Poetul se adresează comunistului ca unui om apropiat și cunoscut. Dați versuri semnificative.

Temă (la alegere)

1. Alcătuiți o compunere liberă despre un comunist pe care îl cunoașteți bine și pe care îl îndrăgiți.
2. Explicați, în scris, înțelesul ultimei strofe.
3. Alcătuiți o compunere liberă cu titlul *Comunistul*, avînd ca moto versul lui Labiș: „Nimic pentru tine, tot pentru toți“.

Lecturi facultative

Citiți poezii din volumul *Primele iubiri*, de Nicolae Labiș.

Oda

Poezia *Comunistului* de Nicolae Labiș pornește dintr-un sentiment de adîncă prețuire și de admirație pentru comuniști, pentru Partidul Comunist Român.

*Poezia lirică în care sînt preamărite fapte, oameni, evenimente, atitudini etc. se numește odă**.

* *Oda* a luat naștere în antichitate. La greci, ea a fost reprezentată de *Pindar* (518—438 î.e.n.). Odele sale (numite „triumfale“) erau declamate cu ocazia jocurilor olimpice, fiind slăvite victorii militare, învingători, atleți. În poezia latină, reprezentantul ei cel mai de seamă a fost *Horățiu* (65—8 î.e.n.).

Dați exemple de ode din literatura română. Alegeți una dintre acestea și demonstrați că este o odă.

Lecturi facultative

- Citiți:
- 1) *Odă statuiei lui Mihai Viteazul*, de Vasile Alecsandri;
 - 2) *Odă ostașilor români*, de Vasile Alecsandri;
 - 3) *Lui Eminescu*, de Alexandru Vlahuță;
 - 4) *Dorobanțul*, de George Coșbuc;
 - 5) *Țara mea*, de Ioan Nenițescu;
 - 6) Ode din poezia contemporană, care exprimă dragostea și devotamentul pentru patria socialistă și Partidul Comunist Român.

A **adoptiv,-ă** = (despre copii) primit în familie, cu drepturi și obligații de copil propriu; (despre părinți) care au adoptat un copil străin.

afectiv,-ă = sentimental, sufletesc, mișcător.

aforism = judecată care redă pe scurt și într-o formă expresivă un adevăr sau o părere.

alchimie = activitate mistică în antichitate și în evul mediu, care își propunea să prefacă metalele simple în aur și argint și să dea oamenilor tinerețe veșnică; unele rezultate ale alchimistilor au constituit începuturile chimiei științifice.

(a) **amplifica** = a mări, a lărgi, a dezvolta, a intensifica.

analogie = asemănare (parțială) între două sau mai multe situații, fenomene, noțiuni etc.

antologie = culegere de lucrări alese dintr-unul sau mai mulți autori.

auspiciu (*sub cele mai bune auspicii* = în împrejurări favorabile; *sub auspiciile cuiva* = sub patronajul, sub protecția cuiva).

autentic,-ă = a cărui autoritate sau realitate nu poate fi pusă la îndoială, recunoscut ca propriu unui autor, unei epoci; real, veridic, verosimil, indiscutabil, netăgăduit, adevărat.

autenticitate = faptul sau însușirea de a fi autentic.

autoironie = de la ironie, zeflemea, ușoară batjocură, folosind cuvinte în contradicție cu ceea ce gîndește despre sine.

avar,-ă = zgîrcit, calic, cărpănos.

F **banită** = unitate de măsură pentru cereale, egală cu cca 20 de ocale (1 oca = 1,250—1,291 kg, variind după regiuni).

boare = adiere, vîntușor, briză; abur, miros, aromă, mireasmă, emanație.

brezale = persoană mascată (cu un cap de animal), care joacă pe la casele sătenilor în preajma sărbătorilor de iarnă; capră, paparudă.

C **candoare** = puritate, nevinovăție, naivitate, ingenuitate, inocență.

canon = regulă bisericească; suferință, chin.

capodoperă = operă desăvîrșită, realizare măreață, creație genială.

(a) **capta** = a prinde, a aduna, a colecta, a strînge; a atrage, a ademeni, a cuceri, a subjugă, a captiva, a fascina, a încînta, a fermeca.

catastrofal,-ă = dezastruos, îngrozitor, înspăimîntător, groaznic.

celebru,-ă = renumit, vestit, reputat, cu faimă, faimos.

chiciură = strat de gheață care se formează iarna pe arbori și pe case din vaporii de apă sau din picăturile de ploaie; promoroacă.

chiverniseală = gospodărire, administrare, organizare, chibzuință; economie, avere, căpătuire, îmbogățire, pricopseală.

citadelă = fortăreață, cetate, întăritură, loc întărit, bastion.

compasiune = compătimire, milă, înțelegere.

complicitate = participare la făptuirea unei infracțiuni; înlesnire, ascunderea unei fapte reprobabile săvîrșite de cineva.

comuniune = legătură puternică, unire strînsă.

(a) **conecta** = a face legătura, a lega, a racorda, a brânși.

(a) **consacra** = a închina, a dedica, a consfinți, a destina.

(a) **contempla** = a admira, a medita, a gîndi, a privi lung (admirativ, cu emoție).

* Micul dicționar cuprinde cuvinte, în general, mai puțin cunoscute. N-au fost trecute în cuprinsul lui cuvintele explicate în josul paginii.

contemplație = stare de visare; de meditație, meditație profundă și îndelungată.

contrastant = care este pus în opoziție, în antiteză, în antinomie (contradicție categorică între două legi, două teze sau principii care se exclud reciproc).

cugetare = gîndire, meditație, gînd, idee, raționament.

cușetă = pat (de cabină) pe o navă sau într-un vagon de dormit.

cutezător = îndrăzneț, curajos.

D (a) **debuta** = a începe, a se afirma.

declin = regres, decădere, degradare; apus, asfințire, scăpătate.

(a) **defini** = a determina, a contura, a fixa, a preciza, a lămuri; a caracteriza, a califica, a categorisi.

(a) **deretica** = a curăța (prin casă), a scutura, a face curățenie, a aranja.

derută = dezorientare, zăpăceală, învălmășeală, încurcătură, haos.

destin = soartă, viitor; în concepție mistică, forță sau voință supranaturală despre care se credea că hotărăște tot ce se petrece în viață; fatalitate, ursită, predestinare.

deversare = scurgerea surplusului de apă dintr-un riu sau dintr-un lac de acumulare; scurgerea reziduurilor într-o apă naturală.

dinamic,-ă = activ, energetic.

dislocare = mișcare din loc, strămutare.

dramatic = zguduitor, emoționant, bogat în contraste, conflicte.

dramatism = ceea ce provoacă o vie emoție, sentimente puternice; tensiune, încordare, zguduire.

ducat = provincie de sub stăpînirea unui duce (duce = titlu purtat de unii conducători de state, titlu nobiliar înalt, conducător de oști); monedă de aur sau argint care a circulat în evul mediu.

E **elegiac,-ă** = melancolic, trist, jalnic, tînguitor, dureros, îndurerat, întristat.

enunț = formulare, expunere (a unei idei, a unei probleme), enunțare, formulă: *a enunța* = a formula, a exprima, a expune o idee, o teorie; *a introduce un cuvînt în diferite enunțuri* = a-l folosi în formulări (propoziții și fraze) diferite.

episod = acțiune secundară într-o operă narativă sau dramatică sau un fragment din acestea.

epopee = poem epic de mari dimensiuni, în care se povestesc, în versuri, fapte eroice, legendare sau istorice, de o deosebită însemnătate pentru viața unui popor; șir de fapte, de întîmplări eroice, glorioase.

(a) **eșua** = a nu izbuti, a fi înfrînt; a se sfărîma, a se zdrobi.

(a) **evoca** = a reaminti, a reaminti; a trezi, a reînvia, a aminti.

exaltare = înflăcărare, entuziasm, încîntare; slăvire, proslăvire, glorificare.

extaz = admirație deosebită, adorație, venerație.

exuberanță = înflăcărare, vioiciune nemărginită, euforie (încîntare, fericire, bucurie intensă, beție).

F **fabulos** = foarte mare, extraordinar, fantastic.

faleză = mal înalt și prăpăstios de pe țărmul mării.

falnic,-ă = măreț, impunător, grandios, impozant, arătos; semeț, trufaș, mîndru, orgolios, încrezut.

fatal = care aduce nenorocire, moarte, care trebuie neapărat să se întîmple.

fecunditate = rodnicie, fertilitate, productivitate.

feeric,-ă = ca-n povești (băsmă), minunat, nespuse de frumos, de vis, încîntător, plin de poezie, fermecător, fantastic, splendid, fascinant, captivant.

ficțiune = închipuire, creație a imaginației, plămuire.

fidel,-ă = statornic, devotat, credincios, constant; exact, precis, sigur, neîndoielnic.

firav,-ă = slăbuț, plîpînd, debil, delicat, gingaș.

flux = val, năvală, revărsare, curent; maree.

G galeș,-ă = drăgăstos, duios; melancolic, trist, nostalgic.
generos,-oasă = mărinimos, dezinteresat, inimos, nobil, bun, darnic.
gilceavă = ceartă, neînțelegere, sfadă.
gitlej = git.
grandilocvență = afectare, prețiozitate, retorism.
grandoare = măreție, fast.
grav,-ă = primejdios, periculos, acut; serios, sever, solemn, important; profund, adînc, deosebit.

H hain,-ă = crud, neîndurător, rău la inimă, fără milă, cîinos; trădător, necredincios, perfid, de rea-credință.
hazard = întâmplare, soartă, destin.
hămesit,-ă = foarte flămînd, lihnit, mort de foame; lăcom, nesățios.

I implicație = amestec, urmare, consecință.
incintă = spațiu închis (și mare) în interiorul unei construcții (destinat adunărilor), spațiu închis din toate părțile, linie de apărare care înconjură un obiectiv militar.
incredibil,-ă = de necrezut, ciudat.
indiciu = semn, indicație.
inestimabil = de mare preț.
insolație = afecțiune cauzată de o ședere îndelungată în bătaia soarelui fierbinte și care se manifestă prin febră, dureri de cap.
instantaneu = brusc, momentan, subit, neașteptat, deodată.
ipostază = stare, situație, circumstanță; aspect, înfățișare, față.
iremediabil,-ă = ireparabil, definitiv pierdut, distrus cu totul, fără leac, ireversibil (fără întoarcere, de neschimbat).
irreversibil = (despre transformări) care se pot produce într-un singur sens, fără întoarcere; de neschimbat.

J jalnic,-ă = trist, dureros, nenorocit, de plîns, tînguitor.
jeț = fotoliu, jilț.
jilav,-ă = umed, umezit, reavăn, răcoros, răcoritor.
juvaer (giuvaer) = bijuterie, podoabă.

L lampadar = suport vertical cu picioare care susține una sau mai multe lămpi.
laviță = scîndură lată fixată de-a lungul unui perete, pe care se țin diferite obiecte.
letopisetz = cronică.
lezat,-ă = vătămat, rănit; jignit, ofensat, nedreptățit.
liră = instrument muzical cu coarde în formă de arc cu care își acompaniau poezii, în anticîitate, recitarea poemelor; denumirea mai multor monede străine din trecut și de astăzi.

M macabru,-ă = care amintește de moarte, funebru, funerar, lugubru; sinistru, îngrozitor, oribil, respingător, groaznic, dezagreabil, dezgustător.
maltratare = brutalizare, chinuire, bătaie crudă.
macaz = dispozitiv la bifurcarea liniilor de tren sau de tramvai, cu ajutorul căruia autovehiculul este îndrumat pe una din linii.
manuscris = lucrare (text) scrisă cu mîna.
mărinimie = bunătate, generozitate, bunăvoință, dărnicie.
meandre = cotituri, curbe, întorsături, șerpuiiri.
meditație = gîndire, reculegere, reflecție, cugetare (*a medita* = a cugeta, a se gîndi, a sta pe gînduri, a visa, a reflecta ș.a.).
melancolie = tristețe, deprimare, întristare, dezolare, amărăciune, supărare, alean.
militant,-ă = luptător, combatant.
milostiv,-ă = milos, îndurător, bun, blînd; binevoitor, îngăduitor, iertător, clement, indulgent.
mimică = arta de a exprima prin mișcarea mușchilor feței (și prin gesturi) sentimente și idei.
molecom,-ă = liniștit, lîn, domol, potolit, așezat, calm.
monotonie = lipsit de varietate, uniformitate plictisitoare (*monoton,-ă* = uniform, nediferențiat, plictisitor).
monumental,-ă = grandios, impunător, măreț, impozant, falnic.
motivație = justificare, susținere, argumentare.

N nobil,-ă = generos, mărinimos, ales, bun; distins, elegant, grațios.
noblețe = generozitate, mărinimie, bunătate, cavalerism; distincție, eleganță, grație.
nostalgic,-ă = trist.
nostalgie = tristețe, deprimare cauzată de dorința de a găsi ceva din trecut, de a revedea ceva iubit.

O obiectivitate = nepărtinire, prezentare (relatare) în conformitate cu adevărul, cu realitatea, imparțialitate.
(a) obloji = a îngriji, a trata, a pansa; a (se) înfoli, a (se) încotoșmăna, a (se) îmbrobodi.
oprimare = asuprire, împilare, exploatare, apăsare.
optimism = încredere, elan, avînt.
oralitate = calitatea de a aparține limbii vorbite.
ostatic = persoană reținută sub pază de către un stat, organizație etc., drept garanție pentru îndeplinirea obligațiilor asumate.
a (se) ostoi = a se potoli, a se liniști, a se domoli; a se alina, a se calma.

P panteon = templu (la greci și la romani, consacrat cultului zeilor), mausoleu; galeria oamenilor iluștri ai unei țări.
peregrinare = călătorie, rătăcire, cutreierare.
pitoresc,-ească = colorat, expresiv, variat, bogat, încîntător, minunat.
pircălab (arhaism) = dregător mai mare peste un ținut al Moldovei, cu atribuții de conducător al unei cetăți și de judecător, comandant de cetate.
plăsmuire = născocire, închipuire, invenție, zămislire, minciună; denaturare, falsificare.
pleșuv,-ă = chel, fără păr (despre oameni); lipsiți de vegetație, golași (despre dealuri, munți).
potir = cupă, pocal.
protagonist,-ă = personajul principal al unei piese de teatru; actorul care joacă acest rol; figură proeminentă, reprezentant de frunte al unei mișcări, al unei teorii, promotor.
pribeag,-ă = rătăcitor, hoinar; refugiat, fugar, exilat, emigrant; singur, izolat, rătăcit.
publicist,-ă = ziarist, gazetar, jurnalist; persoană care publică articole, recenzii, cronici.
puritate = curățenie sufletească, nevinovăție, candoare.

R rapsodie = episod dintr-un poem epic cîntat de rapsozi (cîntăreți populari), cîntec epic; piesă instrumentală scrisă pentru pian sau orchestră, într-o formă liberă, al cărei element de bază îl constituie cîntecul popular.
recitativ = pasaj dintr-o bucată muzicală executat în felul unei recitări.
reflecție = cugetare, gîndire, gînd, meditare.
(a) releva = a sublinia, a accentua, a evidenția, a remarca, a scoate în evidență, a pune în lumină, a reliefa.
replică = răspuns, ripostă, reacție.
reminiscență = rămășiță, rest, urmă.
resemnare = acceptare, împăcare, supunere.
restriște = situație grea, cumpănă, șir de nenorociri care se abat asupra cuiva.
ridicol,-ă = caraghios, comic, de ris, de bațjocură, absurd; derizoriu, fără importanță, minor.
ritornelă = fragment instrumental care precedă dansurile sau alternează cu ele (în muzica de dans).

S scofilit,-ă = foarte slab, cu obraji uscați, bătrîn, îmbătrînit (despre oameni); deformat, încovoiaț, turtit (despre lucruri).
searbăd,-ă = fără gust, fad (despre alimente); palid, fără vlagă, veștejit (despre oameni); plictisitor, monoton, fără colorit (artistic).
semeț,-eață = mîndru, falnic, măreț; trufaș, sfidător, orgolios; îndrăzneț, curajos, avîntat.
semnificație = înțeles, sens, țîlc, accepție; însemnătate, importanță, valoare.
seninătate = limpezime, claritate; liniște, pace, împăcare, calm, armonie.
silnicie = constrîngere, oprimare, violență, samavolnicie, abuz.
sinistru,-ă = groaznic, înspăimîntător, oribil, odios, funest.
sobru,-ă = fără ornamente, simplu, măsurat, cumpătat, moderat, echilibrat, ponderat.
stoicism = curent filozofic creat în vechea Grecie care propovăduia supunere față de soartă și care considera drept condiție a fericirii eliberarea de pasiuni și liniștea spiritului; tărie, fermitate sufletească în fața greutăților vieții.

straniu = ieșit din comun.
strident,-ă = ascuțit, tăios, pătrunzător, țipător; neplăcut, supărător, distonant.
stupid,-ă = absurd, lipsit de sens, de rațiune; prost, năring, mărginit.

Ș șopot = zgomot ușor produs de apă, de vânt, de frunze; zgomot de glasuri care șoptesc; vorbire în șoaptă.

T tainic,-ă = ceea ce este de neînțeles, plin de mister, misterios, enigmatic, ascuns, ferit; discret, tăcut, confidențial, intim; retras, izolat, singuratic.

tardiv,-ă = care apare, se dezvoltă, se întâmplă cu întârziere.

temerar,-ă = îndrăzneț, cutezător, neînfricat, curajos.

tensiune = încordare, zbucium, febrilitate.

tentativă = încercare, plănuire.

tiranic,-ă = crud, samavolnic, abuziv, despotic, arbitrar.

tonic,-ă = întăritor, întremător.

tonifiant = tonic.

tragedie = operă dramatică a cărei acțiune prezintă personaje în luptă cu viața și cu pasiunile oamenilor și duce la un deznodământ fatal (catastrofal, distrugător, de neînălțurat, ursit, predestinat), care îngrozește pe spectator.

tragle (de la tragedie) = zguduitor, jalnic.

transfigurat,-ă = transformat, schimbat, prefăcut.

trenă = partea din spate a unor rochii, care se trăște pe jos.

V vacarm = zgomot (asurzitor), hărmălaie, larmă, gălăgie.

variantă = aspect ușor schimbat față de forma de bază a unui lucru, a unei lucrări, a unei acțiuni.

vasal,-ă = supus, dependent, tributar.

vece = veșnicie, eternitate.

vedenie = închipuire, halucinație, fantomă, arătare.

veridic,-ă = adevărat, real, verosimil, autentic.

vicisitudine = concurs de împrejurări grele; necaz, suferință.

vital,-ă = de viață, foarte important, fundamental, de bază, absolut necesar.

vitalitate = putere de viață, vigoare, trăinicie.

vădică = episcop; stăpînitor, domn, principe.

Z zădărnice = inutilitate, deșertăciune.

zăgaz = stăvilă, baraj, dig, iezătură; opreliște, îngrădire, piedică, barieră, obstacol.

zălog = garanție, cheazășie, amanet.

zodie = constelație, planetă, stea; soartă, destin, ursită, (rar) ursitoare.

Mic dicționar explicativ cu nume proprii*

Bacovia, George (1881—1957), poet român, autor al volumelor de versuri: *Plumb, Sctnei galbene, Stanțe burgheze, Stanțe și versete*.

Beethoven, Ludwig van (1770—1827), compozitor german, unul dintre titanii muzicii universale.

Beniuc, Mihai (n. 1907), poet și prozator român; volume de versuri: *Cinzece de pierzanie, Cincece noi, Mărul de lingă drum, Inima bătrînului Vezuv, Culoarele toamnei*.

Botez, Demostone (1893—1973), poet, prozator și publicist român.

Călinescu, George (1899—1965), mare critic, istoric literar și scriitor român, autor al operelor *Viața lui M. Eminescu, Viața lui Ion Creangă*, al romanelor *Enigma Otiliei, Bietul Ioanide* ș.a.

Corbea, Dumitru (n. 1910), poet român contemporan.

Dante, Alighieri (1265—1321), cel mai mare poet italian și unul dintre cei mai mari scriitori ai lumii. Capodopera sa este *Divina comedie*.

* Conține nume proprii folosite în manual.

Densusianu, Ovid (1873—1938), filolog, folclorist, istoric literar și poet român.

Dinicu, Grigoraș (1889—1949), violonist și compozitor român, interpret strălucit al muzicii populare și culte.

Goethe, Johann Wolfgang (1749—1832), cel mai mare scriitor german, unul dintre marii scriitori ai lumii. Capodopera sa este poemul dramatic *Faust*.

Hasdeu, Bogdan Petriceicu (1838—1907), scriitor, filolog, folclorist și istoric român. Capodopera sa literară este drama istorică *Răzvan și Vidra*.

Hölderlin, Friedrich (1770—1843), mare poet german.

Hugo, Victor (1802—1885), mare scriitor francez, autor al romanelor *Notre-Dame de Paris, Miserabilii*, al pieselor de teatru *Hernani, Ruy Blas*.

Ibrăileanu, Garabet (1871—1936), critic și istoric literar de seamă, conducător și îndrumător al revistei „Viața românească”.

Ibsen, Henrik (1828—1906), cel mai mare scriitor scandinav, autor al celebrelor poeme dramatice *Brand* și *Peer Gynt*, al dramelor *Sătlii societății, Rața sălbatică, Constructorul Solness*.

Iorga, Nicolae (1871—1940), cel mai mare istoric al poporului nostru, scriitor, publicist, om politic, creatorul unei opere științifice și literare vaste, monumentale, autor al *Istoriei românilor* (10 vol.).

Lamartine, Alphonse de (1790—1869), poet și prozator francez, autor al *Meditațiilor poetice*.

Lovinescu, Horia (1917—1983), dramaturg român, autor al pieselor *Citadela sfărîmată, Suro-rile Boga, Moartea unui artist, Petru Rareș*.

Maioreșcu, Titu (1840—1917), unul dintre cei mai mari critici literari români, promotorul unei direcții noi în cultura și în literatura română, sprijinitor al promovării unor valori noi în literatura română.

Mehedinți, Simion (1869—1962), mare geograf român.

Molière (1622—1673), dramaturg francez, unul dintre marii autori de comedii ai lumii. Comedii: *Violențele lui Scapin, Bolnavul închipuit, Don Juan, Tartuffe*.

Petreșcu, Camil (1894—1957), unul dintre cei mai de seamă scriitori români, autor al pieselor *Jocul ieilor, Băcescu*, al romanelor *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război, Un om între oameni*.

Pillat, Ion (1891—1945), poet român, autor al volumului *Pe Argeș în sus*.

Pușkin, Aleksandr Sergheevici (1799—1837), mare poet, romancier și dramaturg rus; opera: poeme epice — *Ruslan și Ludmila, Evgheni Oneghin*; nuvele — *Dama de pică, Căpitanul de poștă*; romane — *Fiica căpitanului*; drama *Boris Godunov*.

Racine, Jean (1639—1699), cel mai mare autor de tragedii din literatura franceză, alături de Corneille. Tragedii: *Andromaca, Fedra*.

Rilke, Rainer Maria (1875—1926), poet austriac, autor al volumului *Sonete către Orfeu*.

Ronsard, Pierre de (1524—1585), cel mai mare poet francez al Renașterii.

Rousseau, Jean-Jacques (1712—1778), scriitor și filozof francez.

Russo, Alecu (1819—1859), scriitor român, autor al operei *Cîntarea României*.

Schiller, Friedrich (1759—1805), poet și cel mai mare dramaturg german. Opere dramatice: *Hoții, Intrigă și iubire, Don Carlos, Wilhelm Tell*.

Shakespeare, William (1564—1616), cel mai mare scriitor englez și unul dintre cei mai mari dramaturgi ai lumii, autor al dramelor istorice: *Richard al II-lea, Henric al V-lea*, al tragediilor *Romeo și Julieta, Hamlet, Othello, Regele Lear*.

Shelley, Percy (1792—1822), mare poet englez, autor al poemului dramatic *Prometeu descătușat*.

Sofocle (497—405 î.e.n.), mare autor de tragedii al Greciei antice — *Antigona, Edip rege, Electra*.

Streinu, Vladimir (1902—1970), critic și istoric literar român.

Tocilescu, Grigore (1850—1909), istoric și arheolog român.

Vergiliu (70—19 î.e.n.), mare poet latin, autor al *Georgicelor* și al epopeii *Eneida*.

Voltaire (1694—1778), filozof, poet, prozator și dramaturg francez, reprezentantul cel mai de seamă al iluminismului francez.

Vianu, Tudor (1897—1964), istoric literar de mare prestigiu, filozof și scriitor, autorul unor opere fundamentale în cultura și literatura română, între care figurează *Arta prozatorilor români*.

CUPRINSUL

1. Imnul de Stat al Republicii Socialiste România.....	5
2. Istorie, de <i>Ion Brăd</i>	8
3. Patria, de <i>Zaharia Stancu</i>	9
4. Țara. Poporul, de <i>Alexandru Vlahuță</i>	11
5. Stăpinul, de <i>Eugen Jebeleanu</i>	18
6. Dobrogea! Dobrogea!, de <i>Geo Bogza</i>	20
7. Codrule, Măria ta.....	30
8. Miorița.....	32
9. Mai am un singur dor, de <i>Mihai Eminescu</i>	43
10. Vara, de <i>George Coșbuc</i>	46
11. Singur (fragmente), de <i>Calistrat Hogaș</i>	50
12. Rapsodii de toamnă, de <i>George Topîrceanu</i>	60
13. Amintiri din copilărie (fragment), de <i>Ion Creangă</i>	68
14. Mama, de <i>Nicolae Labiș</i>	77
15. La Vulturii, de <i>Gala Galaction</i>	79
16. Vlaicu-Vodă, de <i>Alexandru Davila</i>	88
17. Neamul Șoimăreștilor (fragment), de <i>Mihail Sadoveanu</i>	106
18. Plugarii, de <i>Octavian Goga</i>	122
19. Minerul, de <i>Emil Isac</i>	126
20. Imn muncii, de <i>Vasile Voiculescu</i>	128
21. Mări sub pustiuri, de <i>Dumitru Radu Popescu</i>	133
22. Comunistului, de <i>Nicolae Labiș</i>	146
23. O oră din august, de <i>Marin Preda</i>	151
24. Astfel, de <i>Marin Sorescu</i>	167
25. Noi, de <i>Nichita Stănescu</i>	169

TEXTE SUPLIMENTARE

1. Visul lui Tudor Vladimirescu (poezie populară).....	170
2. Făt-Frumos din tei, de <i>Mihai Eminescu</i>	171
3. Balada Unirii, de <i>Tudor Arghezi</i>	172
4. Țară, de <i>Lucian Blaga</i>	173
5. Lui Eminescu, de <i>Victor Eftimiș</i>	173
6. Doină, de <i>Ana Blandiana</i>	174
7. Truda comună, de <i>Adrian Păunescu</i>	175
8. Transilvania, de <i>Ioan Alexandru</i>	175
9. Despre o trestie visătoare (fragment), de <i>Laurențiu Fulga</i>	177
10. Dincolo de nisipuri, de <i>Fănuș Neagu</i>	187
11. Cameleonul, de <i>A.P. Cehov</i>	191
12. Dragoste de viață (fragment), de <i>Jack London</i>	194
<i>Mic dicționar</i>	202
<i>Mic dicționar explicativ cu nume proprii</i>	206